

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 23.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

TELEFON STEV. 2852.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštneštem ček. uradu štev. 13.633.

Preveč politike.

Staro spoznanje pravi, da kar je preveč, škoduje. V Sloveniji se sicer ne moremo pritoževati, da bi imeli kaj preveč, brez dvoma pa je, da imamo mnogo preveč politike, in to ravno tam, kjer je politika najmanj umestna, namreč v gospodarstvu in v ustanovah, ki naj predvsem služijo gospodarstvu. Naj navedemo kot dokaz za svojo trditev le eno stvar iz naše najnovejše male zgodovine.

Država je na pritisk gospodarskih krogov ustanovila Državno obrtno banko. Nekaj kapitala za banko bo dala država, nekaj ga morajo pa zložiti premožnejši obrtniki sami. Banka je ustanovljena z namenom, da preskrbljuje obrtnikom cenen kredit, po možnosti cenejši, kakor ga dobe obrtniki v drugih denarnih zavodih.

Bistvo državne obrtne banke — kakor vsake druge — je torej popolnoma gospodarskega značaja, ker pri denarnem zavodu tudi drugače mogoče ni. Takozvanega »političnega prepričanja« književodje pri nobenem denarnem zavodu nimajo kam knjižiti, tudi pri državni obrtni banki ne, pač pa se knjižijo lahko dobički, izgube in sploh realne številke, ki imajo svojo realno podlago v gospodarskem položaju bančnih gospodarjev in klijentov.

Z ozirom na vse te okolnosti bi človek z normalnim povprečnim razumom pričakoval, da bodo pri izbiri upravnikov denarnih ali sploh gospodarskih zavodov merodajne le gospodarske sposobnosti merodajne prihajajočih oseb. Tako se res v poštev prihajajočih oseb. Tako se res tudi dela — tam, kjer se ni politika vsega življenja ne le prevzela, ampak že temeljito okužila. Pri nas pa, kakor kaže, še nismo tako daleč. To se pravi, enkrat smo že bili tako daleč, a to je bilo njega dni, danes pa je vse drugače.

Vztrajnost naših gospodarskih krogov nam je priborila tudi zaželjeno podružnico drž. obrtne banke v Ljubljani in te dni so se vršile volitve v oni odbor, ki bo imel precej besede pri upravi podružnice, zlasti pa pri podeljevanju kreditov. Kdor pa deli kredite, zlasti take, ki gre do iz tujega in ne iz lastnega žepa, mora pa na vsak način dobro poznati premoženjsko stanje, pridnost in osebo častivrednost in poštenje prosilcev. Samo to in nič drugega mora biti in tudi je merodajno pri kreditnih poslih. Mi si moremo pa seveda še privoščiti za nameček poznanje politične opredelitve posameznih prosilcev! Kakor da bi bil tisočak, ki ga nosi v žepu samostojni demokrat ali klekalec, manj vreden od onega, ki ga nosi v svoji listnici radikal ali komunist.

Način, kako se pri nas postopa v čisto gospodarskih ozirih, nam utegne postati sčasoma celo škodljiv. Kaj naj pomeni to, da se hvali politična stranka, da je dobila večino v strogo gospodarski ustanovi, kjer sme in more odločevati samo papir in svinčnik in pravilen račun? Ali hoče politična stranka s tem povedati, da bo gospodarila s tujim zaupanjem ji denarjem po strankarski protekciji in ne po gospodarskih principih? Izgleda skoraj tako. Mi nimamo nič proti temu, če privatni denarni zavodi, zlasti taki, ki so jih ustanovile politične stranke same, delajo pristransko na korist svojih pristaveš, kolikor jim to dopuščajo sredstva, da se Moralno bi pa to biti izključeno, da se strankarski in politični oziri poskušajo uveljavljati tudi pri državnih gospodarskih zavodih, za katerih vzdrževanje prispevajo vsi davkoplačevalci brez razlike strank.

Mi bomo mirno in objektivno motrili delovanje vsakega državnega gospodarskega zavoda, apeliramo pa že danes na vse, ki imajo pri državnih gospodarskih

Konferenca Male antante.

Joachimov, 14. maja. Včeraj opoldne je dospela sem naša delegacija hkratu z delegati novinarjev Male antante. Razen zunanjih ministrov so dospeli na konferenco tudi jugoslovanski poslanik v Pragi g. Lazarevič, dalje rumunski poslaniki iz Prage, Beograda in z Dunaja, dalje jugoslovanski poslanik iz Bukarešte ter češkoslovaška poslanika iz Beograda in Bukarešte.

Prva seja se je začela ob 3. popoldne v dvorani hotela »Radio - palace«. Tej seji so prisostvovali samo ministri. Na tej seji so se dotaknili ministri držav Male antante najprej dogodkov, kar jih je bilo od zadnjega sestanka dalje. O teh vprašanjih so govorili vsi trije ministri najprej vsak s stališča svoje države in potem šele s stališča Male antante. Vsak minister je o teh vprašanjih podal svoj ekspozé. Takoj se je ugotovila enodušnost, ki je vladala med ministri v vseh vprašanjih.

Dr. Marinkovič, ki se je sedaj že drugič udeležil sestanka Male antante, je na tej prvi seji podal obsežen ekspozé o sporu, ki je nastal med Jugoslavijo in Italijo, in je izrazil željo, da bi bil spor čimprej rešen v zadovoljstvo obeh držav.

Nato je rumunski minister Mitileneu pojasnil, kako je prišlo do italijansko-rumunskega pakta o prijateljstvu, in je obrazložil značaj tega pakta. Izjavil je, da je Rumunija pri sklenitvi tega pakta ohranila največjo korektnost napram ostalim državam Male antante. Pokazal je veliko diplomatično opreznost, da ni dovolil, da bi Italija preveč posegla v posle Balkana in Male antante. Da se je Rumunija opravičeno držala tega stališča, kaže najbolje kmalu za tem sklenjeni pakt med Madjarsko in Italijo, ki je za države Male antante ustvaril povsem nov položaj. Rumunija je ostala krepko v Mali antanti, ker je to temelj za ohranitev miru v Srednji Evropi.

Nato je še dr. Beneš poročal o češkoslovskega odnosu in o stanju v vsej Evropi.

V krogih Male antante vlada zaradi te

prve seje in enodušnosti, ki se je na njej pokazala, jako optimistično razpoloženje glede rezultatov posvetovanja. Naglašajo se popolna sloga Male antante.

Jahimov, 14. maja. Danes dopoldne ob 9. se začne druga seja konference Male antante. Popoldne odidejo ministri in novinarji v Marianske Lazny in v Karlove Vary. V nedeljo bo tretja in zaključna seja ministrov. Ob 11. se ima končati konferenca, na kar bodo ministri sprejeli novinarje in jim dali izjavo o rezultatih sestanka.

Jahimov, 14. maja. Iz razgovorov s sovjetskimi atašejem za tisk v Pragi, ki prisostvuje konferenci Male antante z več drugimi novinarji, se razbere, da je interes Rusije za ta sestanek prav velik, med tem ko so nje odnošaji do posameznih držav Male antante različni. S češkoslovaško so zveze dobre. Z Jugoslavijo se žele v obojestransko korist vzpostaviti odnošaji. Glede albanskega spora se Rusija drži načela, da je Balkan stvar balkanskih narodov.

Budimpešta, 14. maja. Kakor doznava »Az Est«, se bo na sestanku Male antante razpravljalo tudi o vprašanju ekspanzivnih teženj Italije na Sredozemsko morje. Iskala se bodo sredstva, s katerimi naj bi se te težnje zavrele. Kar se tiče Balkana, se bo postavilo načelo: Balkan balkanskim narodom, ter se bo naglašalo, da ni željen tuj vpliv na Balkan. — Gospodarski odnošaji med državami Male antante se morajo konsolidirati. K gospodarskemu sodelovanju se morata pritegniti tudi Avstrija in Madjarska. Zunanji ministri Male antante bodo proučili metode, po katerih naj bi se gospodarski odnošaji Male antante razširili tudi na Avstrijo in Madjarsko, da bi se obe države izvele iz ploga Italije, ki je za Malo antanto neugoden. Ministri Male antante bodo skušali daji izraza tudi simpatijam za Nemčijo.

Sicer pa krožijo vesti, da bo po tej konferenci in po izvolitvi predsednika češko-slovaške republike dr. Beneš podal demisijo.

Nove železnice.

EKSPOZE MINISTRA ZA PROMET.
— PONUDBE TUJIH DRUŽB.

Beograd, 14. maja. Od Bairovega posojila, ki znaša 30 milijonov dolarjev, je polovica stavljenja prometnemu ministru na razpolago za gradbo novih prog. Od prvih 15 milijonov dolarjev je bilo odobreno 450 milijonov Din za dovršitev nekaterih prog, ki so v delu. Po uredbi, ki jo je prometni minister dostavil finančnemu odboru, se bo realiziral program znane železniške konference v Beogradu. Predvideno je, da se v 10 letih zgradi 1000 km železnice normalnega tira in 1500 km ozkotirnih železnic. Če bi volirana vsota ne zadoščala, bo prometni minister v sporazumu z ministrskim svetom najel novo posojilo. Posebna skrb se bo posvečala izgraditvi prog v Južni Srbiji; kajli glavni vzrok gospodarske krize v tem delu države je ravno pomanjkanje dobrih prometnih sredstev.

V prometnem ministrstvu imajo že več ponudb za gradbo železnic. Med njimi

zavodih besedo, da takoj v začetku zatro vsak poskus strankarskega gospodarstva v njih, ker strankarije in politike imamo v Sloveniji že itak preveč, pametnega in razumnega gospodarstva pa prav malo in zato javnost ne sme dopustiti, da bi se ubilo še tisto malo, kar imamo.

je posebno pomembna ponudba neke ameriške finančne skupine, ki bi hotela zgraditi splitsko železnico pod pogojem, da se ji da železnica 90 let v izkoriščanje. Za rentabilnost ne zahteva nobenega jamstva države. Prometni minister bo v kratkem vzel te ponudbe v razpravo.

Beograd, 14. maja. Seja plenuma finančnega odbora se je začela včeraj ob pol 6. Predno je podal prometni minister ekspozé o uredbi za gradbo novih prog, je bila uredba v nekaterih podrobnostih popravljena. Takoj naj se prog Bihac—Zrmanja naziva Bihac—Knin. Nato je prometni minister general Milosavljevič podal svoj ekspozé in izjavil:

Od 25 železniških prog, ki so predvidene s to uredbo, jih je bilo že 20 uzakonjenih, deloma s finančnimi zakoni, deloma z drugimi zakoni. Minister pa hoče zahtevati, da se te prog na novo uzakonijo. Minister je naglašal nedostojnost sedanje železniške mreže, ker pridejo v nekaterih predelih na stotine kvadratnih kilometrov komaj 4 kilometri železniške prog. Mi spadamo v tem pogledu med najbolj zaostale dežele. Treba je popraviti nesorazmernost, da imajo nekateri kraji dovolj železniških prog, nekateri pa nič. Sklenili smo hitro graditi, da bo obseg zgradb prišel do največjega izraza. Zgraditi je

treba najprej prog, ki so z državnega stališča najvažnejše in najnujnejše. Železniški program, ki je sedaj pred finančnim odborom, je samo del skupnega programa, ki ga je sestavila znana železniška konferenca. Naglašajo posebno potrebo prog Prokuplje—Priština. Na Jadran se mora zgraditi ne ena, temveč več prog, ker se z eno samo prog ne more rešiti problem. Prva jadranska prog bo šla iz Beograda čez Obrenovac na Šabac, Tuzlo, Mostar, Imotski in Split z zvezo na Metković. To bo glavna prog. Druga prog bo šla v smeri Prokuplje—Priština—Peć, tretja na Sarajevo in Kotor, četrta od Bihača do Knina. To bo do polnitev liške prog. Tudi v Črni gori bo treba izgraditi železnice.

Za letoš je predvidena zgradba 1530 km prog, kar tvori z ozkolirnimi progami skupaj 1600 km.

Za temi se bo gradila prog Krapina—Rogatec ter Ulvac—Prokuplje—Kosovska Mitrovica itd. Za te prog se bodo v šestih mesecih dovršila pripravljala dela.

Potrebovali bomo vsega skupaj 5350 milijonov dinarjev, in sicer za leto 1927 50 milijonov, za leto 1928 1800 milijonov, za leto 1929 1600 milijonov, za leto 1930 1070 milijonov in za leto 1931 300 do 350 milijonov dinarjev. Finančna sredstva za ta dela bodo zagotovljena iz 10 milijonov dolarjev za jadranske prog ter iz 10 milijonov dolarjev za druge potrebe. Z Blairrom se nismo mogli sporazumeti. On je zahteval eno samo prog na Jadran, mi pa hočemo imeti štiri: Katera prog se bo zdaj najprej gradila, še ni določeno. Iz bojazni, da se ne bi nič gradilo, smo zahtevali 500 milijonov za prva dela, ne in dobili smo 400 milijonov dinarjev. Ako dosežemo sporazum z Blairrom skupino, bomo začeli graditi prog Beograd—Banjaluka, Bihać—Knin, Kragujevac—Kraljevo in Prokuplje—Priština. To so pričelki štirih glavnih jadranskih prog. Nadaljevali bomo potem delo iz novih posojil.

General Milosavljevič je končal svoj ekspozé s poudarkom, da ima pred očmi splošne interese in ne lokalnih. Nadeja se, da ga bosta narodna skupščina in finančni odbor podpirala.

Iz ministrovega ekspozéja se je v glavnem konstatirala važna činjenica, da se bo, ako se ne bi mogle vse štiri jadranske prog popolnoma izgraditi, v prvi vrsti zgradila prog, ki bo šla na Tuzlo, Sarajevo in Jadransko morje.

Razprave, ki se je potem razvila, so se udeležili poslanci Jovanović, Popović, Vilder, Pušenjak, Čelan in Kulovec, ki so v glavnem soglašali s prometnim ministrom. Pri glasovanju je bila uredba sprejeta s 25 proti 3. Tudi pri podrobnem glasovanju je odbor sprejel uredbo z 21 proti glasovoma.

Prihodnja seja bo v sredo popoldne z dnevnim redom: poročilo odbora za prošnje in priložbe; izvolitev članov za državni odbor in eventualna razdelitev kreditov iz Bairovega posojila.

ZA GLADUJOČE V HERCEGOVINI.

Beograd, 14. maja. Poslanca Preka in Banković sta posetila včeraj predsednika vlade Veljo Vukičevića in intervenirala pri njem za podporo gladujočemu ljudstvu v Hercegovini. Predsednik vade je izjavil, da vlada upravlja potrebe Hercegovine in da je za pasivne kraje določen kot prva pomoč milijon dinarjev.

VUKIČEVIĆ PRI KRALJU.

Beograd, 14. maja. Kakor se doznava iz okolice Velje Vukičevića, bi imel on danes zjutraj ob 3. oditi v Vrnjačko banjo, kjer ostane dva dni.

Ahmed Zogu in Aleksander Veliki.

Pod tem naslovom poroča posebni dopisnik »Vossische Zeitung« Robert Kempner svoje mu listu sledeče o diktaturi Ahmeda Zogu: »Pri podpisu tiranske pogodbe je bilo za Ahmeda Zogu od največje važnosti, da je dobil od Italije poleg čistega darila iz čistega zlata tudi jamstvo za svoj notranjepolitični položaj. Njegova neodvisnost od domačinov je rastla sorazmerno z njegovo odvisnostjo od Italije. Na zunaj se Ahmed ne more ganiti, doma pa lahko počne, kar hoče. Državna oblika Albanije je danes absolutna despotija.

Ce vpraša kdo kakega visokega albanskega uradnika ali celo ministra za še takšno malenkost, mu odgovorjajo vedno enako: Mi ne vemo nič, to nam lahko pove samo »On«. »On« je povsod. Na poštah znamkah je naslikana njegova glava z lovorjnim vencem. Albanski šolarčki poznajo imena le sledečih štirih velikih mož: Ahmed Zogu, Aleksander Veliki, Ahil in Skanderbeg. Na 100 frankovskih cekinih in na 5 frankovskih srebrnjakih je kovana Ahmedova glava.

Po proračunu za leto 1927 prejema predsednik republike Albanije 384.000 zlatih mark na leto, država pa mu mora še sezidati novo palačo pri Skadru. Gradšč v Draču, čegar notranja oprema je veljala 42.000 dolarjev, ne zadostuje več.

Parlament, ki šteje 56 poslancev, in senat, ki šteje 18 senatorjev — izvoljeni so seveda z orožjem — sta obsojena, da sprejemata vsako zahtevo. Vso oblast izvršuje neke vrste dvorska kamarila. Vsi, ki so padli v nemilost se po pravici boje, ker se jih takoj loti albanska »obrana« (tajna policija). Tajna policija je najboljši del albanske notranje uprave. Tujeve, ki pridejo v Albanijo, tajna policija ne izpusti iz oči, dokler ne zapuste dežele. Policaji poročajo centrali silno natančno, s katerimi Evropejci se tuje družijo. Zlasti pazijo na to, če kdo obdruje z Italijani ali s Srbi. Kdor noče biti opazovan, mora preko meje nekje na skrivaj, nikakor pa ne sme v deželo po kaki veliki cesti.

Na svojem potovanju sem naletel ob jugoslovansko-albanski meji na bivšega policijskega šefa Kalucci-ja. Na vprašanje, zakaj ni več v Tirani, na svojem službenem mestu, je odgovoril:

»Meseca decembra l. 1924. sem prišel z Ahmedom v Tirano, pozneje pa sem postal prefekt v Valoni. Tam sem se zapletel v neko žensko afero in pri tej priložnosti sem spoznal, da me Zogu ne drži več. Če pa eden izmed nas čuti, da ni več prav trden v sedlu, se more rešiti le še z begom v inozemstvo. To pa ni tako lahko, ker tudi policaji drug drugega nadzorujejo. Jaz sem se peljal iz Valone v Tirano, kjer sem nalašč obolel. Komaj da sem še hodil. Opirati sem se mogel na strežaja. Zaprotil sem nato za bolniški dopust in sem ga tudi dobil. Danes sem rešen, toda Albanija me ne bo več videla, dokler bo Zogu vladal.«

»Kako pa dela policija.«

»Mi smo se posluževali raznih sredstev, da zavežemo svojim nasprotnikom jezike za več. Pri večjih nemirih smo poglasili preki sod. Tistega, ki je bil zapisan smrti, smo sodniku že prej naznanili, tako da je cela procedura navadna sleparija. Včasih smo koga ubili na transportu. Tako se je zgodilo s kapitanom Cija Dibrom in z žurnalstom Salih Cekom. Včasih smo pa morilce najeli. Politika Guracucci-ja je umoril neki Baltion Stamolla. Ta živi sedaj v Tirani, kjer ga vidite lahko vsak dan v kavarni. On prejema mesečno 30 napoleonorjev. Tudi senatorja Jussofa Dibro je umoril najet morilec, ki je dobil 2000 napoleonorjev. Če pa smo hoteli dolgo prikriti, da gre za političen umor, smo ravnali tako: Poiskali smo kakšnega osebnega sovražnika onega, ki smo mu namenili smrt, in smo mu obljubili protisti, če ga umori. Tako je bil umorjen Cef Kotsi, mi smo pa rekli, da gre za krvno osvetlo. Zgodilo se je tudi, da smo tega ali onega povabili pri naših tajnih prijateljih na pojedino, kjer smo ga zastrupili. Nekaterim, ki so bili bolni, smo poslali zdravilke z navodilom, kako naj jih »ozdravijo«. Mnogo morilcev je dobilo pozneje visoke službe. Neki Bazil Canes, ki je lastnoročno pomoril 27 oseb, je danes po veljavi žandarmerije v Kruji.«

Na podlagi lastnih poizvedb sem mogel ugotoviti, da so omenjeni podatki resnični. V zadnjih dveh letih je bilo po prekomerni sodu ubitih okoli 20 oseb. Vsled takih metod je Ahmed Zogu najbolj osovraženi človek v Albaniji. Njegovi najhujši nasprotniki so Kristjani v severni Albaniji, ki se zbirajo okoli svojih duhovnikov. Sovražstvo med kristjani in muslimani še nikdar ni bilo tolikšno kot danes.

Vatikan duhovščine v Albaniji ne podpira v njenem boju proti Ahmedu. Začetkom aprila je kardinal Gaspari duhovnike izrečno opominjal k umerjenosti. Za apostolskega nuncija v Albaniji je imenovan italijanski jezuit Giovanni della Petra. Izgleda, da se Vatikan s poitalijančenjem dežele strinja, čeprav dela Italija z muslimani proti kristjanom.

Dvomljivo pa je, če bo imela Jugoslavija po mirni zmagi Italijanov v Albaniji še kakšne uspehe. Doslej je vodila Jugoslavija v Albaniji staro dunajsko politiko: Metala je denar skozi okno. Vkorakanje Ahmeda v Albanijo je veljalo decembra l. 1924 celih 40 tisoč napoleonorjev, potlačanje vstaje v novembru l. 1926 pa je stalo 5 milijonov dinarjev. Stiri dni po izplačilu teh 5 milijonov dinarjev je Ahmed Zogu podpisal tiransko pogodbo...

Beograd je poslal sedaj v Albanijo jako spretne diplomate, toda prepozno! Dve leti mirne italijanske kolonizacije se ne da več izbrisati.

Nemški šovinisti o narodni manjšini

Nemški hakenkrajclerji so smetana med narodnošovinistiškimi napetosti, ki dajejo varnostnim organom v Nemčiji neprestanega dela. Z njimi simpatizujejo tudi takozvani Frontkämpferji in Stahlhelmerji, ki so v nedeljo priredili demonstracijo na Dunaju in v Berlinu. To so elementi, ki hočejo po fašistovskem vzorcu vrediti notranjo konsolidacijo države in na zunaj radikalno obračunati z vsemi nasprotniki in škodljivci nemških interesov.

Bavarski vodja narodnih socialistov Hitler je silno agilen in neprestrašen agitator, ki je imel že opravke s sodnjami in sedel je po zaporih. Zato ima pristašev celo v Avstriji, ki so nastopili tudi pri zadnjih volitvah pod njegovim imenom, pa žalostno pogoreli. V nedeljo 8. t. m. so priredili skupno z Andreas Hofer-bundom in Frontkämpferji demonstrativno slavnost za svoje poadiške soplemenjake.

Zato pa je vzbudila med Nemci veliko razdraženost Hitlerjeva izjava, ki jo je izrekel pred kratkim v ogromnem cirkusu Krone v Monakovu. Ta skrajni šovinist je zaklical pred tisoči Nemcev, da Nemčija ne bo žrtvovala tistih 170.000 južnotirolskih Nemcev morda 300.000 nemških mož. Trentinski »Brenner« je takoj pograbil ta Hitlerjev govor in ga spretno porabil v živahnih polemiki z »Münchener Neueste Nachrichten«, dokazuje, da je Italija v pravu in da odklanja vsako vmešavanje in sveto-vanje glede na trentinske Nemce. Nemški pisani fašistovski dnevnik »Alpenzeitung«, pri katerem sodelujejo tudi razni nemški uskok, ki jih je tudi že precej lepo število, je tudi doslovno prinesel Hitlerjev govor in je debelo tiskal bolj markantne stavke, kakor n. pr.: »Nemčija mora odpovedati se drobec, da reši celoto« itd.

V resnici so fašistovski listi dobro izbrali Hitlerjeve trditve, kajti nemška manjšina v Italiji naj posledje ve in se zaveda, da je zapuščena celo od svojih bratov v veliki Nemčiji, ki imajo dovolj večjih skrbi za svoj obstanek, a ne da bodo vtikali svoje prste čez Brenner v italijansko žrjavico, kjer si jih prav gotovo opečejo. Tudi so Nemcem v Ita-

liji dopovedali, da so njihovi rojaki tam preko Brennerja na strani fašizma in da obdružujejo njegovega vodjo, pa da nimajo druge želje nego da bi tudi Nemčija dobila takega voditelja, kakoršen je il duce Mussolini.

Vodilni listi v Nemčiji seveda odločno zavračajo Hitlerjeve ekstempore in mu odrekajo sleherno legitimacijo za take izjave. Dostavljajo pa umestne opazke, da po vrednosti ocenjujejo državniške zmožnosti in velike zasluge Mussolinija, kajti on je tisti mož, ki je v nevarni vojni dobi rešil Italijo komunističkih nasilstev in nevarnih eksperimentov. (To resnico priznavajo tudi naši rojaki tam preko, kajti njihovi najboljši delavci bi viseli nekega dne po drevesih in mestnih kandelabrih. Bila so že izbrana mesta za vsakega našega prvaka posebe. Da bi pomenila komunistička revolucija v Italiji najostudnejšo kopijo ruskega boljševizma in strašnih črnih mesecev, ki jih je doživela ruska inteligencija, o tem smemo biti več nego prepričani.)

Nemci odgovarjajo dalje, da nikdar ne bodo odobraval in na daljšo dobo mirno gledali sistema, ki ubija nemško manjšino. V tem pogledu spominjajo Italijane same, kako so desetletja pri vsaki priliki kričali, da morajo »odrešiti pod tujim jarmom zdihujočega brata«, in le v tak namen so zgrabili za orožje l. 1859. 1866. in končno 1915. Gorje Italijanu, ki bi se bil drznil kdaj izustiti »da zavoljo Trsta ali Trentina Italija ne bo žrtvovala stotisočev svojih sinov. — Baš zato pa si Hitler ni pridobil častilcev pri Italijanih, ker njegovi razlogi niso v skladu z njihovo mentaliteto. Izkoriščajo njegove izjave, a Hitlerja v duši zaničujejo. Saj vsak Italijan smatra raznarodovanje za največjo žalost in bolečino, ki je mogoča kakemu narodu. Znameniti Italijan Lombardo Radice pravi nekje: »Kak narod more po nesreči priti pod tujo oblast. Toda ohraniti mora toliko odporne sile, da njegov gospodarji zadobe pred njim spoštovanje ali da jim vsaj zagrenijo pohlep po potujevanju. Le tako se kdaj podjarmljeni narod reši in bo slavil svoje vstajenje k novemu življenju.«

G—i N—t.

Politične vesti.

»Od svega ovoga nema ništa.« Prizadevanja in trud samostojnih demokratov, da bi tako ali tako prišli v vladu, so splošno znana. Kolikor pa se da presoditi iz »Samouprav«, ki je glasilo onih, ki imajo pri sprejemu raznih strank v vladu tudi še nekaj besede, so vsi napor SDS zastoj. »Samouprav« namreč piše: »Od svega ovoga nema ništa. Nikomur ne prihaja niti na misel, da bi vabil SDS v vladu, še manj pa, da bi kdo izmed radikalov take vesti lansiral v javnost. Za kaj takega nimamo resnega povoda. Niti glede števila niti glede svoje sestave niti po svoji ideologiji ne pomeni SDS kaj pozitivnega za današnji položaj. Če bi Vukičević res

potreboval še pomoči kake stranke, je jasno tudi vsakemu političnemu abecedarju, da to ne more biti SDS, ki je zadnje dve leti nepopolnoma negativna.« — Z ozirom na to energično držanje glavnega glasila radikalne stranke o raznih vesteh slovenskih samostojno-demokratskih listov o skorajšnjem vstopu SDS v vladu, ne moremo reči drugega, kakor da imajo take vesti edino ta namen, dajati še nekoliko poguma obupajočim članom SDS v Sloveniji, da se cela družba ne razide že pred voiltvami.

Italijanske vojne priprave. »Obzor« pri- naša dopis, datiran z Rakeka, v katerem beremo prav zanimive podatke o oboroževanju

Italije. Dopisnik poroča, da je prišlo v Trst po fašistovskem »božiču« (21. marca) vsak dan po 200 vojaških novincev, tako da so posamezne vojne enote postavljene že na vojno stanje. Novinci še vedno prihajajo. Dalje je pred nekaj dnevi dobil tržaški magistrat ukaz, da mora v teku 6 ur (!) vojaškemu poveljstvu prijaviti vse šoferje, ki stanujejo na ozemlju tržaške občine. Vojaška okrajna poveljstva pa so dobila ukaz, naj pripravijo vse do najmanjše malenkosti, kar je potrebno za izvršitev mobilizacije dveh najmlajših letni- kov rezerve do 15. t. m. Pripravijo naj tudi vse potrebno za mobilizacijo nekaj letnikov alpskih čet. Če se bo mobilizacija res izvršila, bo imela Italija na nogah 1 milijon vojakov brez fašistovske milice, ki šteje tudi 3000.000 .nož.

Atentatorica na Mussolinija na svobodi. Violeta Gibson, ki je izvršila znani atentat na Mussolinija, je bila izpuščena iz zapora, ker jo je posebno sodišče za varstvo države spoznalo za umobolno. Gibson je angleška državljanka.

Italijanska parlament se sestane 28. t. m. Na dnevnem redu je proračunska razprava in razprava zakonskega načrta o izrednih kreditih za reorganizacijo sodišč. — Italijanski senat pa se sestane že 16. t. m. Kakor poroča rimski listi, bo v senatu imel Mussolini velik govor o vnani politiki in bo takrat tudi odgovarjal na interpelacije senatorja Schanzerja o kršitvi rapalske in sanmargeritske pogodbe s strani Jugoslavije, ki ne dovoljuje Italijanom nakupa zemljišč v obmejni coni.

Italija proti Mali antanti. Tržaški »Piccolo« se bavi v nekem dopisu iz Prage s konferenco Male antante in se posebno zaganja v češkoslovaškega ministra dr. Beneša, češ da on snuje rusko-nemško-francoski blok, kateremu bi se priključila tudi Mala antanta. Dopisnik pravi, da se v Beogradu z namerami dr. Beneša ne strinjajo in da bo ostala zato konferenca Male antante brezplodna. — Mogoče pa je, da bodo ostale brezplodne samo želje »Piccolo«-vega praškega dapisnika.

Ahmed Zogu — kralj Albanije? »Politika« poroča, da pripovedujejo begunci iz Albanije, da se bo dal Ahmed Zogu v nedeljo 15. maja proglasiti za kralja, seveda pod protektoratom Italije. Ahmed Zogu že sklicuje svoje pristaše v Skader, kjer je iz varnostnih ozirov zbranih že mnogo albanskih čet. S tem dogodkom spravljajo v zvezo tudi nenadni povratek italijanskega poslanika na njegovo službeno mesto.

Odnosaji med Finsko in Rusijo. — Novi finski poslanik v Moskvi Arti je izjavil novinarjem, da so odnosaji med Finsko in Rusijo danes popolnoma normalni in prijateljski. Kar se tiče pogajanj med Rusijo in Finsko o prijateljski pogodbi, je Arti izjavil, da je finska vlada pripravljena, da sklene z rusko vlado tako pogodbo.

Dr. Beneš o Mali antanti. Češkoslovaški minister za zunanje zadeve dr. Beneš je objavil v »Neue Freie Presse« povodom konference držav Male antante obširen članek o bodočnosti Male antante. »Na Malo antanto se ne sme gledati«, pravi dr. Beneš, kot na neko zvezo, ki je bila ustvarjena slučajno proti madjarski politiki po vojni, kajti če bi bilo tako, bi morala Mala antanta prenehati, čim bi bila odstranjena madjarska nevarnost. Naloga Male antante je pozitivna, ker hoče izvajati svobodo ohraniti in utrditi nove razmere v srednji Evropi, podlaga za to pa je medsebojno gospodarsko delo in ohranitev miru v Srednji Evropi. To nas veže z vsemi državami Srednje Evrope.

Madjari vabijo fašiste. Podpredsednik Bethlenove stranke Almaszy je povabil pismeno vodstvo fašistične stranke v Pešto. Kakor znano, so bili lansko leto ogrski parlamentarji v Rimu.

Parlamentarna večina v Avstriji. Po daljših pogajanjih se je posrečilo pridobiti zastopnike avstrijske kmečke zveze za vstop v vladu. Nova avstrijska vlada bo torej »bur- žuasi«. Kmečka zveza dobi v vladi mesto podkanclerja. Podkanclerj postane koroški deželni glavar. Socialni demokratje ostanejo v opoziciji.

Amerika proti evropskim trustom. — Državni tajnik Hoover je naročil ameriškim zastopnikom na gospodarski konferenci, naj protestirajo proti velikim trustom, ki se ustvarjajo v Evropi po podpisu locarnske pogodbe. Amerika bo proti evropskim trustom, ki bi škodovali ameriškim interesom, nastopila z vso svojo finančno močjo.

Hišna preiskava pri ruski trgovski družbi v Londonu. Ruska vlada vzdržuje v Londonu svojo trgovsko agenturo »Arkosc«. V prostore te družbe je te dni nenadoma vdrla policija in preiskala vse kotičke. Policija je izvršila preiskavo na izrečno povelje ministra za notranje zadeve Hocksa, ki je baje dobil trdna poročila, da se agentura »Arkosc« peča bolj s političnimi kakor s trgovskimi posli. Ni pa preiskala policija prostorov sovjetske trgovske delegacije, ki uživa diplomatsko zaščito.

PROSLAVA DESETLETNICE MAJSKE DEKLARACIJE.

S pogumom, ki mu skoraj ni primere v naši povestnici, je slovenski narod pred desetimi leti, v dobi najhujšega vojnega terroja, brezpravnosti, zasledovanj in preganjanj pred vsem svetom samozvestno izjavil svojo svojo odločno voljo in zahtevo po svobodi domovine in združitvi vseh bratov po jeziku in krvi v eno skupno državo. S svojo zahtevo, izraženo v majski deklaraciji, podpisano od preko dvestotisoč pri- padnikov našega rodu in predloženo po na- padnikov našega rodu dne 30. maja 1917 ših narodnih zastopnikih dne 30. maja 1917 v dunajskem državnem zboru, je vzbudil naš narod pozornost in obdobjanje vsega znanega sveta.

Spomin tega zgodovinskega in nadvse pomembnega dogodka, ki je bistveno vplival na naše narodno osvobodjenje in v katerem se zreali toli krepke volje, samozvesti in nacionalne zrelosti, je dolžan naš narod proslaviti kar najsvečaneje. Na čelo te proslave se je postavila Jugoslovanska Matica, ki po- ziva vse sloje našega naroda, vsa društva,

korporacije in organizacije, vse zavode in ustanove in vsakega posameznika brez razlike stanu, spola in strankarske pripadnosti, da sodelujejo pri proslavi, da se ka- kor pred desetimi leti združijo v ljubezni do rodne grude in v ljubezni do bratov, ki so takrat tudi podpisali majsko deklaracijo, katerim pa še ni dano, da bi uživali nje sa- dove v skupni domovini.

Za proslavo sta določena 28. in 29. maj. V vseh mestih, trgih in vaseh širom Slovenije naj se v soboto 28. maja vršijo spominske proslave, združene s predavanji o namenu in pomenu majske deklaracije. V nedeljo 29. maja pa naj se vršijo slavnostni obhodi, pri katerih naj sodeluje zlasti šolska mladi- na, ki praznuje ta dan tudi svoj »mladinski« dan. V krajih, kjer delujejo podružnice Ju- goslovanske Matice, organizirajo one to pro- slavo skupno z vsemi krajevnimi društvi in faktorji, drugod pa naj se vsa društva spo- razumejo za skupno prireditve. Program proslave naj sestavi vsak kraj po lastni in- icijativi. Jugoslovanska Matica pa bo izdala še pravočasno poljudne pisane brošure o majski deklaraciji, ki jo pošlje vsem prire- diteljem proslave, da bodo iz nje črpali snov za poljudno predavanje. Dalje je izdala Ju- goslovanska Matica umetniško izdelane de- klaracijske diplome, ki naj na dan proslave visi že v vseh slovenskih domovih in v vseh javnih in društvenih prostorih. Diploma stane 10.— Din, s poštnino, ki se jo računa samo pri posameznih pošiljkah pa 15 Din in je napredaj v vseh ljubljanskih knjigar- nah in papirnicah, pri vseh podružnicah Ju- goslovanske Matice v Sloveniji in pri Jugo- slovanski Matici v Ljubljani, Šelenburgova ulica 7/II. Jugoslovanska Matica prosi vsa društvena vodstva, zlasti naših ženskih or- ganizacij in naše žene in dekleta sploh, ki so pred desetimi leti s tako vneto nabirale podpise za majsko deklaracijo, da z isto ljubeznijo in isto vneto širijo tudi te spo- minske diplome in ji pridobivajo naročila. Na d e l o !

Prosveta.

Fidelio. Ljubljanske proslave stoletnice rojstva glasbenega velikana Beethovna je za- ključila opera z uprizoritvijo njegovega edi- nega opernega dela »Fidelio«. V vseh po- rojih glasbene umetnosti je bil Beethoven velik, največji vsekakor v instrumentalni, simfonični glasbi, ki jo je na temeljih Hayd- novih in Mozartovih stvaritev do izredne vi- šine z razširjenjem oblike in poglavitno ter- podušebljenjem vsebine. Opera Fidelio mu je dala mnogo dela, pripravila pa tudi mnogo nevolje. Izvajali so je prvič leta 1805 v Thea- ter an der Wien na Dunaju skor pred iz- ključno francosko publiko in je propadla. Čez leto dni so jo zopet uprizorili, tudi z malim uspehom in je nato ležala v arhivu do leta 1814. Takrat je našla večje priznanje, popol- no razumevanje pa šele leta 1822, ko je na- slovno vlogo kolosalno kreirala genijalna pevka Schröder-Deorient. Danes je uprizor- itev »Fidelio« doma na vseh velikih opernih odrih, ki razpolagajo z izvršnim ansamblom, posebno z izvežbanim orkestrom. Vsa čast naši operi, da je vzela »Fidelio« v repertoar, še mnogo večja čast pa naštudiranju in izva- janju dela v režiji višjega režiserja Zd. Knittla in pod taktirko opernega direktorja Poliča. Predstava je stala na pri nas redki umetniški višini, s poveljnim petjem, igro, dobro prozo, krasnimi dekoracijami. Brez izjeme vsi solisti, na čelu jim Leonora (ga. Žaludova) in Rocco (g. Betetto), dalje Pizzaro (g. Holodkov), Flo- restan (g. Knittl), Jaquino (g. Kovač), Mar- celina (ga. Ribičeva), Fernando (g. Zupan) so z vneto sodelovali, postavili na oder iz- vrstne kreacije in so obvladali svoje partije vseskozi vzorno. Pravtako so ugajali zbori in zlasti odlični je bil orkester, ki je posebno drugo uverturo odsviral brezurno in vžiga- joče. Ljubljanska opera si prvo izvajanje »Fi- delio« lahko zapiše v svoj anale med najpo- membnejše in najčastnejše umetniške dogo- de zadnjih let. Škoda, da gledišče ni bilo ta- ko obiskano kot bi se bilo važnosti in vred- nosti večera spodobilo.

Koncert jugoslovanske vokalne glasbe v Spaniji. Koncertna pevka Ema Romero San- tos Fonsesa je priredila dne 30. aprila t. l. v Lisboni koncert, na katerem je pela skladbe Berse, Manojlovića, Milojevića, Dobrovića, Grgoševića in Lajovica. Naša glasba je publi- ki jako ugajala.

Dr. Jakob Kelemina: Literarna veda: Pre- gled njenih ciljev in metod. Založila Nova založba v Ljubljani. Natisnila Zadržna ti- skarna. 1927. Strani 120. Cena broširani knjigi 26 Din, v celo plano vezani 34 Din. — Sledeč potrebam našega duševnega raz- voja, je Nova založba izdala priužujoče znan- stveno delo, ki je v prvi vrsti namenjeno tistim, ki se pri svojem studiju morajo ba- vit z literarnimi vprašanji, to je akademič- nemu dijaštvu; dobrodošla in potrebna pa je tudi vsakomur, ki ga zanimanje za litera- turo žene k globljemu umevanju in oceni- tvu literarnih proizvodov. Ker je to tudi prvo literarnih proizvodov. Ker je to tudi prvo delo te vrste pri nas, pomeni ta knjiga te- delo za literarno vedo pri nas. Pisatelj se opira na obsežno strokovno literaturo pri drugih naročilih in nam je na majhnem pro- storu strnil vsa osnovna vprašanja o nalo- gah literarne vede same, o postanku umet- nine, o analizi umetnine ter o nalogah in smereh literaturne zgodovine. Založništvo opozarja, da je knjiga izšla v majhni nakla- di in da je z ozirom na sloje, ki jim je ta knjiga potrebna, nastavile kolikor mogoče najnižjo ceno.

»MLADINA«.

Izšla je 8. številka »Mladine«. Alfonz Gaspar: Uvodne besede k recitacijskem večeru Srečka Kosovela. Vinko Košak: Jugoslo- vansko-bolgarsko zedinjenje. Ivo Grabar: Zbližanje z Bolgari. Ludvik Mrzel: Nacionalni problem. Vladimir Premru: Slovensko in naši kulturni delavci. Bratko Kreft: Ruski teater. Dr. Fran Veber: Sokrat. Zapiski: Abolicionistom. (Spindler). Vidovičev »eti- čno-kulturno« gibanje ali rentabilno podjetje. (Popović). Kralj Oidipus. (Oevirk). —

Avanti Savoja!

Eja, eja, alal!

V Italiji, 12. majnika.

Kdor količkar točneje zasleduje dogodke v Italiji, mora videti, kako se italijansko javno življenje kreče v dveh navidezno vzporednih, v resnici pa si nasprotnih smereh. Fašizem je pač tako popolnoma obvladal vse javno življenje, da se zdi nemogoče, da naravnost izkličeno, da bi še prišlo kje do kakšnega protifašistovskega pojava, ali vključ vsemu temu se redno ponavljajo dogodki, ki nosijo na sebi očitne znake protifašistovskega mišljenja v masah prebivalstva in podajajo celo tudi dokaz, da to protifašistovsko mišljenje zavzema vedno večji obseg in skuša izrabiti vsako priliko, da bi prišlo do čim jasnejšega in učinkovitejšega izraza v javnosti. Te dve nasprotujoči si smeri se moreta izbrpno izraziti z dvema besedama: Mussolini — Savojei.

Po italijanski ustavi, »statutu«, kakor se pravi, ima kralj Italije v resnici zelo malo, ali oboje rečeno, vsaj nekaj, pod fašistovskim režimom prav nič vpliva na državne posle. In to je treba reči, ne da bi s tem hotel kdo žaliti kraljevo Veličanstvo, da je kralj prava pravcata marioneta v rokah fašistovskega ministrskega predsednika, neomejenega diktatorja, nekronanega kralja Italije. Fašizem ne pozna za svoje vladne ukrepe nikake kraljeve predskupice. Vrhovna instanca za vse te ukrepe je veliki fašistovski svet, vrhovno vodstvo fašistovske stranke, ki se pooseblja v »Duceju«, ki ima poleg ministrskega predsedništva v svojih rokah še šest ministrskih listnic — zunanje, notranje stvari, vojna, mornarica, zrakoplovstvo in korporacije — in ukrepa po svoji mili volji v vseh državnih stvarih. Kralj ima edino le dolžnost, da podpisuje po nalogu »Duceja« v obeh zbornicah izglasovane zakone in od vlade sklenjene »kraljeve odloke«, vladne naredbe, ki se potem ob priliki v parlamentu izpreminjajo v prave zakone. Zgodilo se še ni nikdar, da bi kralj ne bil podpisal kakšnega »kraljevega odloka« ali da bi ne bil sankcioniral kakšnega zakona. Drugače pa kralj nima niti vpogleda v snovanje in delovanje vlade, kaj šele, da bi imel kaj vpliva nanje in niti ne v vojaških stvarih, dasi pravno je po »statutu« vrhovni poveljnik vseh sil narodne obrambe, ki ima edini pravico, da napoveduje — vojno. Da bi se kaj dogodilo, da bi se vršila seja ministrskega sveta pod predsedovanjem kralja, je popolnoma izključeno, in da je kralj svoječasno podpisal odlok, s katerim si je fašizem, »Duce«, na državne stroške ustanovil v svojo zaščito oboroženo silo, fašistovsko milico, je najboljši dokaz, da kraljeve, vladarske oblasti danes v Italiji sploh ni, oziroma da si jo je v polni meri prisvojil fašizem, to se pravi, njegov »Duce«.

Gospodu Mussoliniju se danes vobče pripisujejo nameni in naklepi, ki gredo še daleč preko današnjega dejanskega stanja. Fašizem da še ni dosegel vrhunca svojega »revolucijonarnega« razvoja, ki pride šele tedaj, ko bo »dodajal« »stran« Italija v polnem obsegu preustrojena v starorimski imperij, kateremu pa ne bo vladal Savojei, privesek, ostanek »druge«, liberalno-demokratske Italije, temveč »Duce« fašizma, z močjo in slavo starorimskih imperijev. Ure Savojei na rimskem prestolu naj bi bile že štete!

Uspeh fašizma, njegov silni napredek in razmah, njegovo absolutno gospodarstvo, sloni na njegovem brezobzirnem nasilju. Narod je pod tem nasiljem duševno in gmočno tako pritisnjen ob tla, da komaj še more dihati. Odkrit odpor, ki bi objel vso državo, je nemogoče, izključen brez kakšnega velikega dogodka, vsako krajevno omejeno odprno gibanje pa bi se zadušilo v kali z največjo, pristno fašistovsko krutostjo. Ne preostaje mu torej drugo, ko da uporabi vsako priliko, ki se mu nudi, da na duška svojim občutkom z izražanjem vdanosti in ljubezni tistim, ki jim fašizem koplje grob, ki pa imajo vsaj danes še pravico da prihajajo med narod kot

njegovi ljubljenci. Zato danes, čim bolj se z vladne, fašistovske strani deluje na to, da bi bili veliki fašistovski sestanki, na katerih se razkazuje moč fašizma, čim veličastnejši in sprejemi visokih fašistovskih funkcionarjev čim slovesnejši, na drugi strani stori narod vse mogoče, da je sprejem kralja in prav posebnost prestolonaslednika, če prihajata medenj, ne samo kar najsvečanejši, temveč tudi kar najvdanejši in najprisrčnejši. Tako se potem dogaja, da so fašistovski sestanki, kakor n. pr. prošle nedelje v Sieni, kjer je bilo zbranih okoli 40.000 fašistovske milice in drugih fašistovskih organizacij okoli generalnega političnega tajnika stranke, ekscelence Turatija, res veličastni po številu udeležnikov in slovesni, če naj se smatra za slovesno ono tudeče ejaanje ob dviganju praporov in pušk, a brez sodelovanja naroda, dočim pa je istega dne doživel v Bolonji prestolonaslednik sprejem, kakor si ga skoraj ni mogoče predstavljati. V fašistovski Bolonji! Ogromne mase naroda: vse mesto je bilo pokoncu — in prebivalstvo od daleč na okoli se je zgrnilo v mesto. Stotisoči so pozdravljali mladega Savojoja z navdušenjem in s solzami v obeh in ga naravnost zasuli s cvetjem. In ni bilo, ne morda hiše, temveč niti okna skoraj v mestu brez zastave ali drugega pozdravnega znaka. In tako se dogaja vsepovedo, kamor prihajata kralj in prestolonaslednik, zlasti pa prestolonaslednik, katerega smatra narod za najodločnejšega nasprotnika fašizma, dočim pa se kralju vendarle zamerja, da se tako brez vsakega odpora vdaja fašistovski tiranski diktaturi.

Italija danes, ko bo že skoraj 60 let, odkar je z zavzetjem Rima ovenčala svoje ujedinjenje, pod žezlom Savojei, vendar še daleč ni ujedinjena. Ujedinjena je pač politično, upravno, ali nikakor ni gospodarski, še manj pa duševno. V Piemontu, zibelji »druge« Italije, imajo pač res Savojei narod za seboj v celoti, v kolikor ni prežet od republikanskih idej. Italijanski prestolonaslednik nosi naslov piemontskega princa in ima, odkar je polnoleten, svoje stalno bivališče v Torinu, stari sanjski prestolnici, drugje po Italiji, in čim bolj se gre proti jugu, pa pada vedno bolj in bolj navdušenje za Savojoja vladarsko hišo. Že v Lombardiji se čuti razlika, Benečan še vedno sanja o »Serenissimi«, o doževskih Benetkah kakor Toskanec o svojem »dukatu« in južna Italija je še danes pravzaprav sama zase država v državi, kateri je ujedinjenje z ostalo Italijo pod Savojei več škodovalo kot koristilo. Napoli in Palermo še danes ne moreta razumeti, zakaj naj bi njune kraljeve palače, okoli katerih je nekdanj vrvilo vse življenje, danes stale prazne. In Rim? Duša prestolnice »druge« Italije je bila in je tudi danes, ko se je »druga« pretvorila v »tretjo« Italijo, še vedno — papeška! Če torej danes Italijanski narod skuša izrabiti vsako priliko, da na kar najenostavnejši način kaže vdanost in ljubezen do Savojeja vladarske hiše, katere v njegovem javnem, državnem življenju ne igra prav nikakršne vloge in zlasti v povojnem času, a najbolj pod sedanjim fašistovskim režimom ali ne more, ali ne sme, ali si ne upa tudi le oddaleč poseči v določanje njegove usode, je pač jasno, da ima to izkazovanje vdanosti in ljubezni svoje posebne razloge, ki pa prav gotovo ne izhajajo iz morebitnega Savojoja-monarhističnega čustvovanja. Če bi šlo prav po duši, bi menda, izvemši Piemont, nihče v Italiji ne zgenil z mezinem, če bi se preko noči Italija proglašila za republiko. Ali če bi storil to fašizem, fašistovski režim, »Duce«, bi imel brez dvoma v istem hipu proli sebi vse tiste ogromne mase naroda, ki se danes ne udeležujejo velikih fašistovskih sestankov, parad in smot in jih gledajo samo oddaleč, s skrčenimi pestmi v žepih, zato pa z največjo vdanostjo in ljubeznijo pozdravljajo kralja in prestolona-

slednika, kar jim fašistovski režim vendar ne more prepovedati in preprečiti, ako noče razkriti svojih končnih namenov, ker morejo edino le na ta način izraziti svojo nezadovoljnost, svojo naspornost, svojo mržnjo proti fašizmu, fašistovskemu režimu, »Duceju«.

Na drugi strani pa je zopet zanimivo držanje fašistovskega režima napram takim manifestacijam. Kakor je rečeno, jih ne more prepovedovati in preprečevati, da ne izda svojih končnih ciljev, popolne prisvojitve vladarske oblasti. Odstranjevali se od njih, bojkotirati jih ne more, pa sodeluje v njih, s stisnjenimi zobmi, toda ne po svojih prvalkih, temveč samo podrejenih in milici. Redkokral se srečata med narodom kralj in »Duce«, a ob prestolonasledniku strani, odkar je postal polnoleten, pa še nihče ni videl Mussolinija in tudi ne generalnega tajnika fašistovske stranke.

V kratkem, 24. t. m., ob dvanajsti obletnici vstopa Italije v svetovno vojno, se v Trstu slovesno izroči prometu velikanski novi svetilnik, »svetilnik zmage«, in sicer v navzočnosti kralja. V začetku je bilo določeno, da naj bi prišel tudi gospod Mussolini, kar pa je seveda izključeno po pravilu, da se dva istoimenska pola odbijata: dva vladarja ob istem času na istem kraju, nemogoče. Komu naj se izkazuje vdanost in ljubezen, da ne bo prikrajan, oškodovan, užaljen drugi?! In končno gre za vojni spomin, kjer si je kralj kot vrhovni vojni gospod vendar stekel več zastav kot pa bersaljski korporal Benito Mussolini. Pride torej samo kralj in Mussolini — man macht gute Miene zum bösen Spiel — je odredil, da ga spremlja v Trst velikanski brodograd štiridesetih edinic. Ali da se bo kralj tudi ob tej priliki zavedal, da je le šo po »Duceju«, ne pa po božji volji kralj Italije, je že izdano povelje, da se tisti dan zbere v Trstu vsa fašistovska milica, kar je je v vsem Primorju in vsenaokoli ter vse ostalo, kar premore fašizem, da bo tako kralj videl tudi tu nezlomljivo moč in silo resničnega vladarja Italije, za katero je ta »svetilnik zmage« — znak zopetne priboritve gospodstva nad latinskimi Jadranom in trdne volje italijanskega naroda, da prepreči zopetno prisvojitve gospodstva nad tem morjem, pa naj bo kdorkoli.

Savoja in fašizem sta trčila torej tudi tu drug ob drugega, a zmaga se prav gotovo nagne na stran Savojei. Ne morda zaradi resnične vdanosti in ljubezni do nje, pač pa zaradi mržnje proti njemu!

Radiofonija.

Na Dunaju, 11. maja 1927.

XL.

Na Dunaj je prišel iz Berlina grof Arco, ki je predsednik velike elektroinžirske in radio firme »Telefunken«, da bo vodil postavljanje postaje za brezžično pošiljanje slik med Dunajem in Berlinom. Podal nam je nekatere zanimive izjave o napredku radiofonije. Povedal je, da postavljajo Nemci sedaj veleposiljalca Zeesen na 120 Kw energije, kar pripomore, da bodo ljudje mogli poslušati z običajnimi detektorjem v daljavi 200 km. Ako dosežejo ta vspeh, bo to velikanski napredek za amatere, kajti še vedno je štiri petine amaterev, ki imajo le detektorske aparate na razpolago. — Na sploh pa je obveljalo načelo, da se naj postavljajo pošiljalci nad 100 Kw energije. Telefonijska z enakovrednimi valovi je pokazala tekem zadnjega leta prav razveseljive vspehe, toda za praktično življenje še ne dovolj, da bi mogli že govoriti o zanesljivem obratovanju. Ni še tako daleč, da bi mogli govoriti o poslušanju brez postranskih šumov. — S kratkimi valovi smo dosegli kolosalne vspehe, posebno med postajama Nauen in Rio de Janeiro, z 1 Kw energije in na val 11 m. Kratke valove pa moremo danes rabiti le za velike daljave, v glavnem le za telegrafijo. — Blizu smo nepojmljivo velikim izumom. Današnje pošiljanje slik je le pred-

hodnik kina v daljavo, in ta je predhodnik: gledanja v daljavo. To so problemi, ki čakajo rešitve v doglednem času. Temeljni problemi so že rešeni, treba le še nadaljne izvršitve na sedanji podlagi. Zenjalna iznajdba berlinskega prof. Karolusa in njegove: Karolu-Kerr-celice nam ne onemogoča le pošiljanje slik potom radia, marveč nas bliža uresničenju fonofila, kina v daljavo in potem tudi gledanja v daljavo. Toda telefonija in televizija so danes le v laboratoriju, pa ni več daleč čas, ko pojdeti iz laboratorija ven v svet med zadivljeno človeštvo. Sledil bo govoreči film, ko bomo gledali in ob enem slišali, kar govore osebe na platnu. — Vse aparature za brzopetnega pošiljalca Radio-Austria so že tu in postaja začne kmalu svoje delovanje.

Na razstavi »Dunaj in Dunajčanje« posluša pred očmi posetnikov postaja za pošiljanje in sprejemanje slik. Družba Telekrograph je razstavila najnovejšo konstrukcijo Fulunovega pošiljalca in sprejemnika. Čudovite so to reči, ki jih vidimo. Kdor priđe na Dunaj, naj ne zamudi prilike.

Amaterji tudi v naših krajih tožijo o neznošnjih motenjih po aparatih visoke frekvence. Te pritožbe so prihajale posebno iz Koroške, in posebe iz Beljaka, kjer so že uprizorili slavno radio poslušalce. Na pobudo iz Koroške je generalna direkcija avstrijskih pošt izdelala na ministrstvo posebno vlogo, v kateri opisuje neznošno vplivanje onih aparatov na radio in zahteva strogo uporabo zakona. Ta vprašanja tukaj proučujemo in ko bo kaj vspeha, bom poročal, da morda pojdeti tudi v Jugoslaviji po istem vzgledu.

Ker je naš inž. Metod Gaberšek opremil z aparati Siemens-Schuckert veleposiljalca na dunajskem Rosenhüglu v polno zadovoljstvo družbe in občinstva, je dala družba Ravag (Radio-Verkehrs A. G. in Oesterreich) inž. Gaberšku iz posebne prijaznosti priliko, da se je v obeh pošiljalcih izvežbal v vseh tajnostih take čudodelne naprave. Na ta način je inž. G. edini Jugoslovani, ki ima poleg inženjske diplome tudi strokovno usposobljenost za pošiljalno radio postajo.

V Avstriji je naraslo število naročnikov na radio — do števila 270.000. Skoraj vsak 20. državljan je že naročnik. Ali skoro toliko je lihotapev. Po tem številu lahko sodite razširjenje radia v Avstriji.

V Košicah na Slovaškem imajo doslej brezžično brzopetno postajo, ali postavijo do jeseni tudi postajo telefonije na 2 Kw energije. Postaja v Bratislavi je zadnji čas uvedla znake za pavze. Čujejo se štirje zvonovi v F, A, C, C uglašeni, v presledkih po eno sekundo. — Kakor je gotovo vsem našim amaterjem znano, ima Dunaj za pavze tiktakanje ure.

Slovec izumitelj Marconi se je zopet poročil, in sicer z 19-letno grofico Marijo Kristino Scoli!

A. G.

SOKOLSTVO.

»Ljubljanski Sokol« opozarja ponovno svoje članstvo in javnost na svojo javno telovadbo, katero priredi na letnem telovadišču pod Tivolijem v nedeljo, dne 22. t. m. ob 3. uri popoldne. Spored obsega povsem nove telovadne točke.

VOZNE OLAJŠAVE ZA LJUBLJANSKI VELESEJEM OD 2. DO 11. JULIJA 1927.

Posetnikom je dovoljen 50% popust na vseh železnih po Jugoslaviji, Č. S. R. in Madžaski, 30% v Italiji, 25% v Avstriji in Nemčiji. Skoro gotovo pa bo tudi Rumunija dovolila 50% popust. Za prevoz razstavnega blaga je dovoljen v Italiji 30% popust, povsod drugod pa 50% popust od normalnih tarif. Voznih olajšav se zamorejo poslužiti posetniki na podlagi sejske legitimacije, ki se bo prodajala po vseh večjih denarnih zavodih, trgovsko in tujsko-prometnih ustanovah v državi po 30 Din.

H. P.

Ford in njegov sistem.

Oporekanje nepoučenih, da monotonost pri mehničnem delu človeka ubija, se je izkazalo statistično povsem za neopravičeno. Večina delavcev ima stremiljenje ostati vedno pri enem in istem opravilu. Bolj če je delo monotonno, rajši ga ima večina, ker je duševno manj utrudljivo, kajti duševna utrujenost je veliko bolj neprijetnega značaja kot telesna, ki je včasih celo do gotove mere prijetna. Res pa je, da ljudje anarhistične mentalitete, ki imajo zato slabo razvit čut za red, enakomernost in urejenost, ne vzdrže dolgo ob delavnih verigah.

V vsakem oddelku je razdeljeno delo po svoji vrednosti v razrede, ki obsegajo več posameznih enakovrednih opravil. Delavci imajo priložnost iti postopoma skozi vse razrede od lažjih do težjih, od enostavnih do kompleksiranih, in s tem ob kategorijah minimalne plače do onih višje plače. Kdor se hoče seznaniti s kako produkcijsko panogo ali pa reflektira na mesto predelavca ali pa uradnika, stopa polagoma ob delavnih verigah naprej, dokler se ne sezna z lastnimi rokami in možgani z vsemi posameznimi opravili.

Fordove tovarne ne vprašajo človeka po njegovi izobrazbi ali preteklosti. Ali je prišel človek ravnokar z univerze ali iz jetišnice, to je vseeno. Kdor ima višjo izobrazbo, enostavno hitreje napreduje, kajti delo ob montažnih verigah zahteva gotovo porcijo inteligence. Vsak mora začeti od kraja, da se sezna temeljito in praktično s Fordovimi metodami, ako reflektira na kako višje mesto in višjo plačo. Ford stoji na stališču, da se iz knjig ne da nič praktičnega naučiti. »Stroji so za tehnika isto kot knjige za pisatelja in pravi tehnik bi moral vedeti prav za prav o vsem, kako se izdeluje...«

Fordove tovarne ne poznajo nobenih specialistov in strokovnjakov, ker so pri njih me-

todi večinoma nepotrebni. Kdor navede pri vstopu v tovarne svoje prejšnje opravilo ali pa svoje specialno znanje, kar pa se seveda ne zahteva, se to zabeleži, da se v primeru izjemne potrebe uporabi lahko eventualno njegovo znanje. Zato je najti v Fordovih tovarnah ljudi vseh mogočih poklicev in iz vseh stanov, od knjigovodij do politov, od prirodoslovcev do bakrorezev, od trgovskih pomočnikov do profesorjev, od mlinarjev do kiparjev... Tudi naslovov Fordove tovarne ne poznajo.

Ford čeni ljudi le po njih sposobnosti in delu. Tako pravi: »Delo samo in samo delo je naš vodnik. To je tudi eden izmed vzrokov, da nimamo naslovov. Večina ljudi je v slanu zmagati kako delo, pa se pusti vredi od kakšnega naslova. Naslovi imajo nenavadne učinke. Najčese služijo le kot napisne deske za emancipacijo od dela. Naslov ni sličen redko gestu: Lastnik naslova nima drugega opravila kot smatrati sebe za pomembnega, vse druge pa za manj vredne... Izolani človek ni tisti, katerega spomin je izoliran nositi okrog nekoliko zgodovinskih dat, temveč tisti, ki zna kaj napraviti. Kdor ne zna misliti, ni izobražen človek, naj si je pridobil še toliko doktorskih naslovov. Misli je najtežje od vseh opravil in to je najbrže vzrok, da je tako malo mislecev. Dveh ekstremov se je treba ogibati: eno je zaničevanje izobrazbe, drugo tragičen snobizem, ki izvira iz vere, da je absolviranje določene šolske stopnje sigurno sredstvo zoper nevednost in povprečnost... Prava izobrazba človeka začne šele po šoli, ki se dobi le v predmetu življenja... Človek je lahko zelo učen, pa je lahko vendarle zelo nekoristen... Namen izobrazbe ni napolnjevati možgane človeka z dejstvi, temveč ga učiti uporabljati svoje možgane za misljenje... Dobra pot ovirati napredek je, polniti človeške možgane z učenostjo preteklosti... Golo zbiranje znanja je lahko najbolj nekoristen, kar rstori lahko človek... Ako je človek mojster v svoji sferi, je zaslužil svoj doktorski naslov...«

Ford se drži pri svoji produkciji gesla: »Vse se da še boljše napraviti, kot se je napravilo do sedaj.« V svoji knjigi »To day and to morrow« (Danes in jutri) pravi: »Smatramo za svojo dolžnost ničesar trpeti, kar bi oviralo pot napredku in nam onemogočevalo služiti še bolje... Mi ne spreminjamo ničesar radi spremembe same in nikdar se ne obotavljamo izvršiti spremembo, kakor hitro se izkaže, da je nova pot boljša od stare metode...«

Ford je velik sovražnik tradicije. Ker obliči med strokovnjaki, kakršne producirajo sedanje šole, ki ostajajo navadno (posebno pri nas) daleč za napredkom, večina v nekem posebnem samodopadjenju in samozadovoljstvu tam, kjer je zapustila šole ter zapre svoje misljenje pred novimi spoznanji in odkritji, zato Ford ne postavlja na čelo svojih specialnih tovarn strokovnjake in specialiste, temveč si izbere, kadar gre za uvedbo nove panoge, izmed svojih nameščencev ljudi, o katerih je prepričan, da niso okuženi s tradicijo. Tako je postavil na čelo tovarne, ki izdeluje gumijevе obroče, moža, ki se ni nikdar udeleževal na tem polju. Na čelo nove steklarne, kjer se vlijeajo steklene plošče po posebni Fordovi metodi popolnoma avtomatično s posebnim konveyorjem, je postavil uslužbenca, ki ni o produkciji stekla ničesar vedel. Vodstvo železnega rudnika je izročil možu, ki je poznal sicer natančno Fordove metode, ki pa ni še nikdar videl rudnika. Za vodjo tkalnice, v kateri se izdeluje platno iz lanu, pridelanega na lastni farmi, po posebni Fordovi metodi, je vzel mladega uradnika iz konstrukcijske pisarne, ki ni bil še nikdar v življenju v kaki tkalnici. Predno je nastopil mesto, je dobil nalog, da gre kot delavec v neko tujo tkalnico, da se nauči tam vsemu, samo ne tradiciji.

Fordova metoda dovoljuje, da se zaposluje lahko tudi pohabljeni in slabotni ljudi, kar je velikanskega socialnega pomena. Po statistiki iz leta 1923 je bilo v Fordovih tovarnah 7882 različnih opravil; od teh je bilo

949 težkih, 3338 normalnih, 3595 pa popolnoma lahkih, katere bi opravljali lahko tudi slabootni ljudje, ženske in otroci. Ta, lažja opravila, so se zopet klasificirala po uporabi udov in čutov. Pri tem se je našlo, da 670 opravil lahko izvršujejo ljudje brez nog, 2637 ljudje, ki imajo samo eno nogo, 2 brez rok, 715 z eno roko, 10 pa slepci. Ford je napravil tudi poskus zaposliti bolnike, katerim delo ne škoduje. Konstatiralo se je, da so napravili bolniki v Fordovi bolnišnici, kamor se jim je delo dostavljalo, 20% več kot zdravi delavci v tovarni.

Fordovi delavci in nameščenci so bili do nedavna in so deloma še danes znatno bolj plačani kot v ostalih podjetjih. Z ozirom na intenzivnost dela, ki vlada v Fordovih tovarnah, to tudi povsem zasluži. Ford pravi v svojem spisu »My life and my work«: »Ako se od nekoga zahteva, da da za kako stvar svojo energijo in svoj čas, se naj skrbijo tudi za to, da nima finančnih težav. Stvar se izplača. Naši profiti dokazujejo, da so visoke plače... najuspešnejše od vseh trgovskih načel.« Pred letom 1913 so dobivali Fordovi delavci in uslužbeni posebne premije. Kdor je bil v službi eno leto, je dobil 5% svojih letnih dohodkov, kdor je bil dve leti, 7,5%, pri treh letih pa 10% kot premijo. Ker ni bilo to v nobeni zvezi s faktičnim delom in zato do gotove mere krivično in ker je ta sistem preveč obteževal upravo, je bil vpeljan leta 1913 fikсни plačilni sistem na podlagi taktično izvršenega dela, kakovosti istega in časa. V ta namen so bila vsa opravila natančno klasificirana in normalizirana na podlagi znanstvene analize dela in časovnih študij. Danes je minimalna plača za učenca (student), ki delajo v tovarni samo začasno, da se seznanijo s produkcijo in metodami, 5 dolarjev; za delavce pa 6 dolarjev na dan. Povprečna plača znaša 7 do 8 dolarjev. Dela se samo pet dni v tednu, kar je tudi zelo važna socialna novost in pridobitev.

(Dalje prih.)

Promet med Trstom i Dalmacijom. Z dopisnikom tržaškom »Piccola« Nordio se čita da je već dani u Dalmaciji, od koder šalje duge članke svojemu tržaškomu listu, gdje opisuje propadanje u nazadovanje i lijanstva u Dalmaciji. Pri tem je zlasti govori, da imaju vse bolje plovnice zvezu Dalmaciju i Trstom u svojih rukah. Slovani, dočim se moraju zadovoljiti, jani le z nekak manjvrednim zvezam opozoril na ta nedostak italijanske obale u italijanskoj javnosti, da ukrene potruditi se to vprašanje urediti.

Že dva dni pozneje pa je objavil list »Piccola« članek nekoga trgovca iz Trsta, u kome ista pojasniti vzrok tega nedostatka. On pravi dobesedno: »Do začetka vojne Dalmacija dobivala vse potrebno iz Rijeke i Trsta. Naše mesto (Trst) je bilo za Dalmaciju...

hine praga v svet, promet so vzdrževali Lloyd »Dalmacija« in »Ragusa«. Lloyd je imel nekaj brzih zvez, toda »Dalmacija« in zdi se mi, tudi »Ungaro-Croatia« ter »Ragusa« so papirne bolj sočnati del tega prometa.

Po vojni je Lloyd vstopil v zvezo, toda za kratek čas in z vedno izgubo. Kljub temu pa ima Lloyd prvenstvo pri dalmatinskih alpskih zvezah.

Pred kratkim pa so začeli razmisljati te zveze z drugega stališča, da bi se namreč zopet vzbudila tradicija Benetk ali Sv. Marka. Ustanovila se je benetška plovna družba »San Marco«, ki je absorbirala vse Lloydove zveze, ki so veljale za pasivne. In dalmatinska služba je prešla tako iz Trsta v Benetke. (Obenem se je prenesla v bratsko luko tudi brza zveza s Carigradom in kakor slutijo, se prenese v kratkem tudi zveza z Aleksandrijo v Benetke.)

Kaj je bila posledica? Da je postala zveza z Dalmacijo še bolj uboga kakor prej, ker mora imeti pričetek in svojo glavo v Benetkah. Kdor ima korist od tega, je Jugoslavija, ki je na mah postala vladarica v prometu med Trstom in Dalmacijo.

Res je, da imamo »Istria-Trieste«, ki nam da lahko zvezo Trst—Kotor, toda ona se mora zadovoljiti s pristajo v Zadru. Treba je torej Lloydovo povrniti zvezo z Dalmacijo (ako nečemo, da Trst propade, bi morali pravzaprav prenesti vse zveze, ki so se po nepotrebnem prenesle drugam) in staviti na te proge prvovrstne ladje, boljše od »Kumanovega« in s konkurenčnimi tarifami za osebe in blago. Treba je brez praznih kampaletističnih ozirov v interesu narodne ekonomije vzpostaviti promet v lukah in po progah, ki jih je stoletna praksa pokazala kot najbolj koristne.

Danes pa je objavil »Piccolo« zopet članek o tem prometu, kjer se naravnost zgraža nad neprimernim stanjem na parnikih, ki so last italijanskih družb. Slabi parniki, brez komforta, slaba postrežba in drugo.

KRIZA V BOLNIŠKEM ZAVAROVANJU.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev je vedno vpošteval splošno gospodarsko krizo in težkoče posameznih podjetij, zato je dovoljeval najdalekosežnejše olajšave pri odplačevanju zaostankov in plačevanju tekočih predpisov. Pri nepravčasnem plačilu prispevkov se ni posluževal kazenskih določil zakona. To razumevanje urada pa žal ni našlo potrebnega vpoštevanja in razumevanja na strani delodajalcev za naloge in dolžnosti urada. Plačilne olajšave so podjetja in delodajalce zavedla k temu, da ne plačujejo redno niti obrokov niti rednih prispevkov in s tem puščajo urad brez potrebnih dohodkov. Zaostanki se množijo, redna vplačila znatno padajo, podjetja obročna odplačila dosledno zavlačujejo. Ne vplačujejo niti onega dela prispevkov, katerega so odtegnili od plač zavarovancev. Vse to ima za posledico, da je bolniško zavarovanje prišlo v težke prilike. Pod takimi razmerami ne more delovati nobena gospodarska institucija. Nepraznimo dolgotrajno uterjavanje prinosov stalno zvišuje upravne stroške, ki zopet padajo nazaj v breme delavcev in delodajalcev. Vsako olajšanje bremen je izključeno, nasprotno je podana potreba bremen zvišati. Ta situacija povzroča, da zavarovalna institucija ne more poravnati svojih neodložljivih tekočih obveznosti niti napram članom niti napram drugim upnikom. Naravno in razumljivo je, da naše zavarovanje pod takimi pogoji mora hirati v škodo delavcev in delodajalcev.

Redni dohodki bolniškega zavarovanja so se skrčili na minimum ki daleko ne zadostuje za tekoče in nujne obveznosti. Ne zadostuje niti za najskromnejše zakonite davke, tudi ako bi bil sedanji zakon v pogledu davkov znatno poslabšan. Ta pojav opozarja k poostitvi vseh kazenskih predpisov in k znatnemu zvišanju vseh kazni in pa k strogemu izvajanju že obstoječih predpisov. To zahtevajo naše socialne in gospodarske dolžnosti. Zavarovanje ni fiskalizem, ono je pomoč v potrebi, katera je neodložljiva.

Iz teh razlogov daje urad v vednost, da je v interesu bolnih zavarovanih članov in v interesu rednih plačnikov nujno prisiljen, da z vsoto strogostjo vstaja na vseh sredstvih, ki mu jih daje sedanji zakon v svrhu izterjanja dolžnih prispevkov na razpolago, in da ne more dovoljevati nobenih olajšav več, ker je to imelo za posledico le še večje kupičenje zaostankov in je povzročilo padanje vestnosti in odgovornosti napram bolnim delavcem in nameštencem. Dohodki bolniškega zavarovanja so proračunjeni tako, da krijejo sproti redne v zakonu utemeljene izdatke, ki nujno nastajajo vsaki dan. Vsi dohodki se sproti konsumirajo. Bolniško zavarovanje ne razpolaga z nobenimi rezervami in more biti zato vsak zastoj v dohodkih uničujoč in nedoglednih posledic za zdravljenja in pomoči potrebne zavarovance.

Ako bodo delodajalci radi nerednega uplačevanja prispevkov utrpeli materialno škodo in imeli stroške, bo to le posledica zanemarjanja dolžnosti zakona o zavarovanju delavcev.

S tem urad nujno opozarja vse delodajalce, da se z vsoto resnostjo zavedajo dolžnosti napram svojim obolem in pomoči potrebnim uslužbencem in plačilo zavarovalnih prispevkov smatrajo izmed vseh javnih davkov za najbolj nujno in neodložljivo.

Sport

Znana norveška prvakinja v umetnem drsanju Sonja Henie se poda po končanih olimpijskih igrah v St. Moritz s svojim očetom v Ameriko. Prvič na nastopila v newyorškem Madison-Square-Gardenu. Od tam bo šla v Kanado, odkoder bo prepotovala Zedinjene države do San Franciscu.

Kupčija gre slabo. Ze več ko mesec dni se vršijo v Monakovem profesionalne rokoborbe za evropsko prvenstvo. Udeleženci so isti kakor na Dunaju v cirkusu Adolfa. Da bi bolj vlekle, so prilegnili še »veličinec« kakor »svetovna prvaka« Oskarja Schneiderja in Oswalda Buchheima in slične, katerih imena niso znana čez meje Saksonske. Toda publika je menda že sita teh nerecelnih borb, ki so vse v naprej dogovorjene in zato je obisk jako slab. Zdi se, da bodo taki nastopi rokoborski sport, ki je bil od l. 1890 do 1914 v najvišjem razvoju, popolnoma diskreditirali, kajti občinstvo ni za take »spozorumaške« tekme.

Zanimivo statistiko objavlja angleški nogometni klub Corinthians. Od ustanovitve tega svetovnoznane kluba je igralo društvo 871 iger, od katerih jih je dobilo 505, zgubilo 234, dočim je bilo 132 igre neodločenih. Razmerje goalov je 2812 : 1566 za Corinthians.

Italijani v Dublinu. Meddržavna nogometna tekma med Italijo in Irsko se je vršila v Dublinu pred 28.000 gledalci. Publika se je obnašala popolnoma korektno, niti ena odločba belgijskega sodnika Langenusa ni bila kritizirana, čeravno so Irski igrači izgubili. Igra je bila zelo hitra in Irski tehnično na visini, čemur se pa ni čuditi, ker so imeli v svojem moštvu O'Briena (Derby Country), Duggana (Leeds United), Martina (Bo'ness) in Kendrika (Everton). Do oddmora je bilo stanje 1 : 0 za Irce, vendar bi razmerje 3 : 1 bolje odgovarjalo. V drugem polčasu je Italija po Munerattiju izenačila, ki je tudi še drugi goal napravil in s tem zagotovil zmago italijanskemu moštvu. Po končani igri so gledalci trumoma hiteli na igrišče ter burno pozdravljali zmagovito moštvo in sodnika.

Slavna francoska poklicna tekoatleta Charles Rigoult in Ernest Cadine prideta koncem junija na Dunaj, kjer se bode ta pomerila v dveh tekmah. Prvi boj se bo vršil v okviru desetboja s kratkimi ročkami, drugi pa v okviru olimpskega petboja. Kakor znano, sta si stala imenovana olimpijca že trikrat nasproti, dvakrat v Parizu in enkrat v Marseilleu ter je v vseh treh matchih zmagal Rigoult. Za predstoječi dunajski match je neki sportni mecen daroval dragocena častna darila.

BORZE:

Ljubljana, 13. maja. (Prve številke povpraševanja, druge ponudbe.) Vrednote: investicijsko posojilo 84.50—85.50, vojna škoda 0—339.50, zastavni in komunilne Kranjske 20—22, Celjska pos. 195—197, Ljubljanska kreditna 150—0, Merkantilna 99—100, Prašedion 850—0, Kreditni zavod 160—170, Trbovlje 0—500, Vevče 140—0, Stavbna 55—65, Šešir 104—0. Blago: Tendencia za les in deželne pridelke čvrsta. Zaključeni 4 vagoni lesa.

Zagreb, 13. maja. Devize: Dunaj 800.5—805.3, Berlin 1348.36—1351.36, Italija 305.798—307.798, London 276.30—277.10, Newyork ček 56.75—56.95, Pariz 222.25—224.25, Praga 167.30—168.20, Curih 1094—1097.

Curih, 13. maja. Beograd 9.14, Berlin 123.175, London 25.265, Newyork 519.96, Pariz 20.375, Milan 28.075, Praga 15.40, Budimpešta 90.60, Bukarešta 3.29, Sofija 3.75, Varšava 58.10, Dunaj 73.19.

OLEPŠAVANJE KAZNJENCEV.

Velik zločinec je imel biti po deceniji trajajoči kazni izpuščen iz neke kaznilnice v Kaliforniji. Toda povratek v širni svobodni svet ga ni posebno mikal. Vzrok temu je bil njegov kumari podoben nos. »Vsakdo me bo spoznal,« je dejal pazniku, »in ljudje se bodo spominjali mojih slik v tiralicah, nikjer ne bom vzbujal zaupanja, kjerkoli se bom pokazal s svojim kumari podobnim nosom. Kako naj torej postanem zopet pošten človek?« Argument se je zdel pazniku pravičen. Res, veliki nosovi so jako neprijetni posebni znaki. Tu ne pomaga nobena umetna brada in nobena baroka. No, paznik je znal kaznjencu pomagati. Poklical je specialista za olepšavanje ljudi. V par dneh je kumari podoben nos zginitil in paznik je paradiral s svojimi novimi apolonskimi potezami med svojimi sojetniki. Od tedaj ima zdravnik v Kaliforniji številne pazejnte, ki žele vsi kozmetičnih operacij na obrazu. Vsi se hočejo dati olepšati in vsi ho-

čejo zopet postati pošteni ljudje. Sreča je, da eksistira daktiloskopija, zakaj albumi zločincev bodo imeli, če se bo olepšavanje kaznjencev nadaljevalo, kmalu le še antikvairno vrednost.

BORBA S TIGROM.

Jacobson in Collins, dva policista v centralni Indiji, sta morala pred kratkim prestat hudo borbo s tigrom. Gonjači so razdražili zver. Naenkrat neki gonjač obupno zakriči: zverina je planila nanj in ga hotela odnesti v krempljih. Ostali gonjači — sami domačini — so le zakleli, oba Angleža pa sta skočila proti tigru. Jacobson je ustrelil na zver, na kar je ta opustila svojo žrtev in planila na Collinsa ter ga strašno mrcvarila po hrbtu. Collins je sicer streljal na zver, toda ni mu pomagalo dosti. Jacobson, ki je izstrelil svojo zadnjo patrono, je prišel obdelovati zver s puškinim kopitom. Zver je pustila Collinsa in se pogrnala na Jacobsona. Med obema se je razvila obupna borba. Sedaj je prišel svojemu tovarišu na pomoč Collins. Čeprav je krvavel po vsem telesu, se je splazil po trebuhu do tigra in ustrelil trikrat nanj z revolverjem. Strelji so dobro zadeli in so zver usmrtili. Tako je bil Jacobson rešen. Oba pogumna policista ležita sedaj v bolnici v Nagpurju.

RADI VRAGA — V ZAPOR!

Kakor na Češkoslovaškem, imajo tudi na Poljskem samostojno narodno katoliško cerkev. Te dni je bil pred sodiščem v Bronislavi obsojen duhovnik Zawadzki na 80 dni zapora, ker je v pridigi tajil nezmotljivost papeža in eksistenco vraga. Sodišče je svojo razsodbo utemeljevalo s tem, da je duhovnik žalil katoliško vero. Na ta način je prišel na Poljskem vrag pod sodnijsko zaščito, v letu 1927 namreč.

: Top, ki nese 300 kilometrov daleč. Kot poročajo pariški listi, so izumili nemški inženjerji top, ki strelja na distanco do 300 kilometrov. Strela baže ni slišati.

Globoko užaloščeni sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da nas je naš iskreno ljubljani, predragi soprog, najboljši oče, stari oče, bral, stric, last in svak, gospod

ANTON ŠIRCELI

železn. revident v pok. in načelnik skladišča

danes v rani uri zjutraj nenadoma zapustil.

Pogreb neprežaljenega se vrši v ponedeljek 16. t. m. ob 4. uri popoldne od doma žalosli Prisojna ulica 1 na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, 14. maja 1927.

Globoko žalujoči ostali.

Modno pismo.

Eleganca svilenega blaga, ki se bo proizvajalo v poletni sezoni 1927, se da primerjati po svoji lepoti le še s svilenimi oblekami v času romantizma. Na modernih oblačilih vidimo najprej mnogo geometričnih oblik, ki dajejo obleki enotno sliko, dobimo pa tudi vzorce, ki spominjajo na kačjo kožo in druge vzorce, ki nas spominjajo na kostume naših babic.

Iz svilenega blaga lahko danes napravimo kar hočemo. To blago predstavlja posebno izvrsten material za obleke s širokim pasom, ki je spet na levi strani ali spredaj z velikim vzdom. Moremo uporabiti to blago tudi za obleke s priprostim krojem in navadno linijo, ravnotako za toalete, ki so zelo drobno nagubane. Vse take obleke, ki naj jih krasi še kak istobaren širok ali ozek trak, so zelo primerne za poletje in za bližajoče se vroče dni.

Ne smemo seveda pozabiti, da imajo te obleke borduro, ki je všita na raznih straneh. Vse to je stvar osebnega okusa, moremo pa trditi, da bodo vse te kombinacije prav priljubljene.

Kar se dalje tiče kroja, imamo na razpolago obleke, ki nas spominjajo na leto 1830 ali na kak drug čas v bližnji preteklosti, ki je oddaljena od nas najmanj za eno generacijo, to je v letu 1890. Vendar ne smemo biti prepričani v kak uspeh teh kreacij. Nekatere žene se bodo sicer podvrgele tem originalnim kapricam, toda to bodo le izjeme. Velika moda beleži le dvoje dam, ki sta imeli v pariški družbi uspeh v takih toaletah, vendar pa je kljub temu zelo potrebna rezerva k tem kreacijam. Enako se je zgodilo pred nekaj leti, ko so se pojavile v Parizu tri zelo elegantne dame v kostumu

izza časov Ludvika XVI. Vendar pa jim je sledilo le malo dam in noben pariški modni salon ni pričel kreirati krinolin. Tako vidi-

mo, da je dovoljeno vse damam, ki imajo okus in katerih stremljenje po originalnosti ni preveč izumetničeno ter odgovarja nji-

hovim notranjim potrebam. Letošnje svilenoblo blago bo tem stremljenjem zelo pomagalo do izraza.

Marcel Prevost

18

Don-Juanke.

Kamila je spet zasukala stikalo in skrivnostna vez med obema ženskama je bila pretrgana. Nato je zavrtela drugo stikalo in v tem trenutku se je na plošči v predsobi pokazal zlog in. Nato je zaprla na mizi ležečo mapo in sedla na sredi sove na kanape, obložen z blazinami in prevlečen z vijoličasto kitajsko svilo, vezano z zlatom. Zvila si je cigareto, jo zapalila in hladnokrvno čakala. Trenutek pozneje so se odprla vrata in Dutrier je vstopil, korektno, a nekoliko svečano.

— Milostiva, prihitel sem na vaše povelje...

— Zaprite vrata in dajte znak out, je odvrnila.

S kretnojo človeka, ki mu taki ukazi niso neznani, je Dutrier porinil zapah, stopil nato k mizi in pritisnil na mehanizem. Kamila ga je pri tem opazovala: bil je lep možak, star kakih petinštirideset let, krepak in gibčen, sportna postava, skrbno negovan, z gostimi lasi in manikiranimi nohti. Nosil je prvovrstno perilo in obleke najelegantnejšega kroja. Ko se je sklonil nad mizo, je Kamila zapazila veliki biser, ki se mu je svetil v ovratnici, vreden tisoč zlatnikov. Morala se je na tihem smejati.

Dutrier je stopil k njej in se tudi smehljaj. Njegovo obnašanje je bila precej spretna mešanica dvorjenja in spoštljivosti. Kamila mu je pomignila s cigareto, naj ji sede nasproti v naslonjač. Mimogrede jo je ujel za roko in pritisnil nanjo premišljeno dolg poljub, kar mu je mirno dovolila.

— Res ljubeznivo od tebe, je dejal, da si me dala poklicati dopoldan. To me spominja na najin prvi čas.

Kamila Engelmann se je komaj vidno zdrznila, ko jo je tikal, a rekla ni ničesar. Možak se je radi tega začudil in postal je nekoliko vznemirjen. Bil je eden onih značajev, ki so pogumni le če imajo uspeh, če so pa vznemirljivi ali zmedeni, pa rečejo ravno to, česar ne bi smeli.

— Kaj ti je? Zdiš se mi nekam čudna... kakor da bi imela kaj zoper mene.

Ker je molče vrgla svojo cigareto proč, je primaknil svoj sedež in vzel njene suhe roke v svoje mesene prste.

— Da bi imela kaj zoper tebe? je dejala slednjič Kamila čisto naravno, tako da se je takoj pomiril. Zakaj pač?

Gledala mu je v okrogli, zdravi obraz, ki je žarel od strastnega poželjenja. »In ljudje pravijo,« si je mislila, »da se znajo ženske najbolje hliniti!«... Vendar je pustila, da ji je božal roke do komolcev.

— Mislim si, je začel Dutrier nerodno, da se hudejš name radi ponudbe, ki mi jo je poslala Banque Provinciale?

Ker je Kamila samo zmignila z rokami, je nadaljeval:

— Seveda bi ti bil lahko ponudbo odklonil, ne da bi ti bil povedal, ker sem se bil itak takoj odločil, da jo odklonim. Toda, draga Kam, vsak moški ima nekoliko samoljubja! Sosed mi ponuja polovico plače več za isto delo, ki ga imam tukaj. Vraga, to je vsekakor zelo laskavo in hotel sem pokazati svoji lepi gospodari, da mi ni za denar.

»Kako prostaško govori,« si je mislila Kamila. »Kako sem pač mogla... Kako sramotno je zame, da sem se dala zavesti od strasti in postala metresa tega možaka!« Toda obvladovala se je še in mu prisilno rekla:

— Torej še nisi odgovoril?

Še nežnejše je stiskal njeno roko, da se je Kamila kar studilo. Možak je bil prepričan, da mu reče, da bo od sedaj naprej v njeni banki dobival za polovico več plače.

— Ne, nisem še odgovoril.

Njene tanke roke so se mu izmaknile kot gladke kače.

— Odgovoril boš, da sprejmeš!

(Dalje prih.)

Oglejeni (Karbon) papir

indigo papir, barvni trakovi, barva za štipiljke
dobite vedno najceneje pri

LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ulica 6/L

A. JINKOVEC K. SOSS

SRAJCE · KRAVATE · KLOBUKI
MODNE POTREBŠČINE

POMLAD!

Nogavice, kravate, srajce, rokavice, naramnice, žepni robci, nakit za obleke, otroške majice, nahrbtniki, pali e, dežniki, kloti v vseh barvah, šifoni, šilingen škarje, noži, potrebščine za krojače, čevljarje, tapetnike, šivilje in sedlarje, Razna dišeča mila — samo pri

Josip Petelinc
blizu
Prešernovega spomenika, ob vodi
Ljubljana
Najnižje cene. Točna postrežba.

Najboljša so še vedno
PUCH-kolesa!
Solidne cene! Plačljivo na obroke!
IGN. VOK
LJUBLJANA-NOVOMESTO

Kostanjev
in hrastov taninski les običajne dimenzije.
Večmesečna dobava. Ugodna cena. Takojšnje plačilo. Ponudbe obvezno vagona s ceno za 100 kg trdnosti F. KUPNIK, Podplat.

OGLAŠUJTE
NARODNEM
DNEVNIKU!

VINOCET
tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana
nudi
najfinejši in najokusnejši
namizni kis iz vinskega kisa.
Zahajajte ponudbo. — Telefon št. 2389.
Tehnično in higiensko najmoderneje
urejena kisarna v Jugoslaviji.
Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadst.

Na prodaj sta veliki makalasti palmi A Din 300.—. Naslov pove uprava lista.	Drva - čebin Wolfova 1/II. - Telef. 56	Iščem za 1. julij stanovanje, ob stoječe iz kuhinje ter 1 do 2 sob. Plačam dobro Naslov v upravi lista
---	--	---

MALI OGLASI.
Za vsako besedo se plača 50 par. Za debelo tiskano pa Din 1.—.

Kontoristinja
samostojna moč, vešča knjigovodstva, korespondence, stenopisja in strojepisja, išče službo. Ponudbe prosi na upravo lista pod znatko »Več letna praksa«.

1000 Din
posojila išče državna upokojenka proti visokim obrestim in garanciji. — Ponudbe na upravo lista pod »Posojilost«.

Najboljša v materialu in konstrukciji so:
Josip Petelinca
kolesa in šivalni stroji
znamke
Gritzner, Adler in Phönix.
Najlepše opreme, pesamezni deli, pnevmatika, igle za vse sisteme — samo v
Najnižje cene. — Tudi **LJUBLJANI** blizu Prešernovega spomenika ob vodi.

Stavbena parcela z dobro obdelanim vrtnom ob potu v Rožno dolino. Levčeva ulica, se prodaja. Naslov v upravi »Narodnega Dnevnika«.	Prodaj 35.000 jugoslovanskih sortiranih znamk izdaj 1919 do 1925 in več inozemskih znamk boljše kvalitete. — Ponudbe na upravo lista pod »Ugodna prilika«.	Širite in čitajte „NARODNI DNEVNIK“
--	--	--

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

USTANOVLJENA 1900.

CENTRALA: LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA.

USTANOVLJENA 1900.

Delniška glavica:
Din 50.000.000.—
Rezervni zakladi nad
Din 10.000.000.—

Brežice
Celje
Črnomelj

Gorica
Kranj
Logatec

Maribor
Metković
Novi Sad

Novomesto
Prevalje
Ptuj

Rakek
Sarajevo
Slovenjgradec

Split
Trst

Brzjavni naslov:
Banka Ljubljana
Telefon št. 2861,
2413, 2502, 2503.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

TISKARNA MERKUR LJUBLJANA
GREGORČIČEVA 23
TRG.-IND. D. D.
Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih tiskovin. * Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, vabila, lepake, posetnice itd. * LASTNA KNJIGOVARNICA. * TELEFON. ŠT. 2552